СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 41. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 2-го березня 1944. No. 41. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, March 2, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ХАЗЯЙКИ ПЛАТЯТЬ РІЧНО $1,200 МІЛІОНІВ ЗА ТОВАРИ З ЧОРНОГО РИНКУ

НЮ ЙОРК. — За існування чорного ринку хазяйки Злучених Держав платять $1,200,000,000 річно, а крім цього ще переплачують міліони долярів за правно продавані харчові продукти. Такі цифри виявив директор Бюра Адміністрації Цін Честер Бавлс вчасі дискусії над харчовими справами, підготованої видавцями ґазети Ню Йорк Таймс. Він упевняв теж публику, що такий стан не є безнадійний, лише треба енерґійних спроб, щоб його направити. Щодо коштів життя, Бавлс упевняв, що вони не зростають уже від квітня 1943. р. — Різні інші визначні промовці вказували на потребу строгого приноровлення до реґуляції цін і до повздержливости, коли якогось продукту нема хвилево на ринку. Найгірше пособляють чорному ринкови ті, що не мають терпеливости виждати, аж мине якась недостача, а просто їдуть до Ню Йорку чи інших осередків і тут купують наперед значні припаси на чорному ринку. Бавлс вияснив теж, як ідуть трансакції на цьому ринку.

ДЮЇ ПРОТИВНИЙ ГОСТРИМ УМОВАМ МИРУ.

НЮ ЙОРК. — „Мир, який прийде після теперішної війни, не сміє бути вислідом конференції між поодинокими впливовими особами" — такий погляд висловив ґубернатор Дюї на здвизі 18,000 осіб у Медисон Сквер Ґарден, скликанім для започаткування кампанії за збірку на Американський Червоний Хрест. На думку Дюїя мир пічнеться будувати щойно після його підписання і тому документ мировий не повинен обіймати строгих точок, але бути людяним, щоб його точки можна сповнити. — Крім Дюїя промовляла теж пані Рузвелт, предсідник Американского Червоного Хреста Ліон Фрейзер і ін.. На загальну суму збірок у висоті $200,000,000, місто Ню Йорк має призбирати $22,386,000.

ДОПОВНЯЮЧІ ВИБОРИ ПОКАЗЧИКОМ НАСТРОЮ.

НЮ ЙОРК. — При доповняючім виборі конґресмена з 21. конґресової округи, яка обіймає північну частину міста Ню Йорку і вважається за демократичну твердиню, демократичний кандидат Джеймс Торенс вийшов переможчем проти републиканця Вилйема Бенета, одначе на нього голосували теж члени Американської Партії Праці. Не зважаючи на всі прихильні умовини він дістав лише 1,571 голосів більше від републиканця.

САВТ КАРОЛАЙНА ЗА ВИЩІСТЬ БІЛОЇ РАСИ.

КОЛОМБІЯ (Савт Каролайна). — Стейтова палата репрезентантів приняла резолюцію з домаганням, щоб „прокляті аґітатори з північних стейтів покинули південні стейти" і залишили аґітацію в расових справах, та „щоб дали нам спромогу закріпити наш погляд і наше переконання про вищість білої раси". Резолюцію відослано ще до сенату для переведення тотожної ухвали. В резолюції пятнується вітверто змагання різних орґанізацій накинути південному населенню спроби змішання білої й чорної раси на підставах рівности.

КОНВЕНЦІЯ АДВОКАТІВ ЗА СВІТОВУ ОРҐАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВ.

ШІКАҐО. — Американське Товариство Адвокатів, що відбуває тут свою конвенцію, приняло майже одноголосно резолюцію з домаганням, щоб Америка перевела в життя конґресову резолюцію Конелія та взяла участь в орґанізації якогось всесвітного тіла для спинення аґресії і для втримання миру. Коли прийшла мова про приняття додаткових резолюцій у цій справі, ціле зібрання спонтанічно виявило свій спротив. Опісля прийшло вияснення, що адвокати не можуть легкодушно перепускати резолюцій, не перестудіювавши наперед основно справ.

НАЙШЛИ КОМПРОМІС ДЛЯ ЗАКОНУ ПРО ГОЛОСУВАННЯ ВОЯКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Між ґрупами конґресовими, які спорять за те, чи признати воякам право голосування на підставі приналежности до стейтів, чи на підставі федерального громадянства, прийшло до компромісу. Сенатор Теодор Френсис Ґрін із Конетикат виявив, що компроміс приняв засаду дати спромогу голосувати воякам за стейтами, але якби вояк не дістав бальоту від свого стейту, може зажадати від федеральної влади.

КАНАДА ПРИПИНИЛА ПАЙКУВАННЯ МЯСА.

ОТАВА. — Парляментарний асистент фінансового міністра проголосив, що уряд припиняє хвилево пайкування мяса, а з тим теж і безмясні вівтірки. Отже не треба буде вживати купонів при закупні мяса й презервованої риби в бляшанках. Одначе уряд затримає цілу машинерію для пайкування мяса.

Сталін передбачує швидку перемогу над Гітлером

ВАШИНҐТОН. — Премієр Сталін видав оптимістичний погляд на хід війни проти Німеччини у своїй відповіди до президента Рузвелта, висланій як подяку для президента за його побажання з нагоди 26-ліття існування червоної армії. Сталін твердить, що „кінцева поразка" Гітлера вже недалека. У відповіди згадує теж Сталін про своє переконання, що інвазія Західної Европи вже туй-туй пічнеться. „Я глибоко переконаний, що збройні сили Совєтського Союзу разом із силами Злучених Держав і Великої Британії, на підставі порозуміння осягненого в Москві й Теґерані доведуть до кінцевої поразки нашого спільного ворога — Гітлерівської Німеччини" — сказано в телеграмі.

АРАБИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПРИЗНАННЯ ПАЛЕСТИНИ ЖИДАМ

ВАШИНҐТОН. — Посольство арабської Іраki виявило прилюдно протест, принятий іракським парляментом проти плянованої американським конґресом резолюції за знесення обмеження жидівської іміґрації до Палестини. Протест наспів від предсідника іракського сенату Джаміля Аль Мадфая і предсідника палати послів Рідги Шабібія. У протесті сказано, що дозвіл на іміґрацію жидів до Палестини буде відновою спроби створити з Палестини жидівську державу і викличе серед арабського населення переконання, що Аліянти не відчувають прихильности до арабів.

ПОВІТРЯНА ВІЙНА ЩОЙНО ЗАЧАЛАСЯ

НЮ ЙОРК. — Воєнний критик ґазети Ню Йорк Таймс Генсон Болдвин обговорює докладніше найновіші налети американських та анґлійських літаків на Німеччину, згадуючи про вислів британського міністра воздухоплавства Арчибалда Синклера, що „вже явно зазначене, що панування в повітрі належить до Аліянтів". Болдвин звертає увагу, що ця заява може ввести декого в блудне переконання, що ми вже виграли війну в повітрі. Навпаки, твердить Болдвин, це лише знак, що ми почали справді поважно воювати в повітрі, але не видко ще, щоб німецька повітряна сила була знищена, або хоч заломлювалася. Наша повітряна офензива буде тривати доти, доки не розпічнеться наїзд на сушу і теперішні налети з повітря треба вважати лише як підготовою такого наїзду, пише Болдвин.

Москва сповіщає про переговори про польські границі

МОСКВА. — „Вольна Польска", орґан „звйонзку патріотуф польскіх", подала в числі з 29. лютого, що в справі границь Польщі вже почалися переговори між „демократичним польським урядом" і українським урядом. Під „демократичним польським урядом" видно розуміється недавно в Москві створену Польську Раду Народову.

„Ми глибоко переконані", говорить „Вольна Польска", що польсько-українські відносини взагалі, не дивлячися на німецькі інтриґи й провокації, будуть вирішені по справедливости для обох сторін". Основою цих переговорів „Вольна Польска" признає суґестію совєтського уряду з 11. січня, в котрій совєтський уряд запропонував полякам признати за основу переговорів лінію Курзона.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД У ЛОНДОНІ ПОЧИНАЄ АКЦІЮ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ В МОСКВІ

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню заявив, що польські підземні орґанізації в Польщі протестують проти комуністичної діяльности в Польщі. Протест нарікає, що польська робітнича партія створила певного роду національну польську раду, встановила начальника народньої армії та заповідає створення тимчасового уряду.

Цим комунікатом польський уряд у Лондоні дав до зрозуміння що він сильно огірчений повстанням просовєтської національної ради.

„Юнайтид Прес", подаючи вістку про цей факт, додає, що крок поляків викликує в дипломатичних кругах враження, що польський уряд у Лондоні поставив ще одно заборало для свого порозуміння з совєтами та що польський уряд у Лондоні відай не переживе цеї війни, хіба що він зреорґанізується й викине протиросійські елементи (це значило би, що й інші аліянтські держави перестануть його визнавати).

СОВЄТСЬКІ УМОВИ ФІНЛЯНДІЇ

ЛОНДОН. — Совєтське інформаційне бюро російського комісаріяту заграничних справ подало нарешті офіціяльний текст умов, що їх предложив совєтський уряд фінському: 1) Фінляндія мала би передусім зірвати взаємини з Німеччиною й інтернувати німецькі війська й кораблі в Фінляндії; 2) Фінляндія мала би привернути границі з 1940. року; 3) Фінляндія мала би неґайно звільнити совєтських і інших аліянтських воєнних бранців; 4) справу демобілізації фінської армії малося би лишити для дальших переговорів; 5) так само справу відшкодування совєтському союзови, зроблену військовими операціями; 6) як також питання округи Петсамо.

Совєтське інформаційне бюро виразно заперечує чутки, буцімто совєтський уряд домагається від Фінляндії безумовної здачі.

У Лондоні признають совєтські умовини зовсім не важкими, колиб зважити участь фінів в облозі Ленінґраду.

НА БОЄВІМ ФРОНТІ.—Десь в Італії близько боєвого фронту дівчата Червоного Хреста роздають обарінки й каву воякам американської гармати.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАНЯЛИ АДМІРАЛЬСЬКІ ОСТРОВИ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Ґенерал МекАртур видав у середу комунікат, що війська Злучених Держав висаджено в вівторок успішно на Адміральські острови („Адмирелті").

Ці операції, над котрими ґенерал МекАртур мав особистий нагляд, піймали в пастку коло 50,000 японських вояків на архипеляґу Бисмарка.

Перші вступили на Адміральські острови вояки першої кавалерійної дивізії. Висіли вони на остров Лон Неґрос, з котрого вони взяли силою знамените летнище Момоте, поки японці вспіли його знищити.

Довших донесень з окупації Адміральських островів ще нема, але з перших вісток можна вносити, що наші втрати не були важкі.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ ДАЛІ БЮТЬ ПО МАРШАЛАХ І КАРОЛАЙНАХ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські літаки скинули 30 тон бомб у неділю на атол Понапе, що лежить у Каролайнах, та майже 50 тон на сім атолів у ґрупі Маршала. Боєві літаки кропили зо скорострілів по корабельних доках і причалах у східних Каролайнах.

ПОТВЕРДЖУЮТЬ ВЕЛИКУ ПЕРЕМОГУ В БУРМІ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Розбиті останки японської армії втікають зо західної Бурми. Видно, що розгром в Аракані завдав їм сильний удар.

Адмірал лорд Мавнтбетен заявив у своїм комунікаті, що битва в Бурмі це повна аліянтська перемога. Історія бою показує, що японці попали в свою власну пастку.

АМЕРИКА ВЖЕ ЗАТОПИЛА ЯПОНІЇ ПОЛОВИНУ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — Френк Накс, секретар фльоти, заявив у своїм комунікаті, що американські збройні сили затопили майже половину японських торговельних кораблів. Рівночасно він подав, що американські субмарини пустили на морське дно ще інших 14 японських кораблів, у тому числі 1 великий нафтовоз.

Японія мала на початку війни кораблів на 7,500,000 тон містоти. З того американці затопили понад 3 міліони. Японія вспіла певно збудувати дещо нових кораблів, але певно не багато. Це нищення її торговельної фльоти відбивається поважно й на військових операціях, котрі, ведені на широко розкинених островах, спираються на засоби морського транспорту.

ЛІТАКИ ДАЛІ БЮТЬ ПО БРУНСВІКУ.

ЛОНДОН. — Аліянтські летуни закінчили місяць лютий 19-тим в цім місяці рейдом на Німеччину й окуповані нею краї. Літаки звернулися головно проти німецького промислового центру Брунсвіка та німецьких інсталяцій в французькій окрузі Па-де-Кале. Налети зроблено не дивлячися на злу погоду. Замітно, що налети на стрінулися майже з ніякою опозицією. В операціях цілого дня страчено всего один бомбовик і 8 боєвиків.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПІД ПСКОВОМ.

ЛОНДОН. — Червона армія підсулася вже під самий Псков, головний осередок німецької дефензиви на північному секторі російсько-німецького фронту. Вона заняла теж місток Новоржев, що лежить 44 милі від границі Лотви.

На південному секторі в Україні червона армія посунулася 26 миль поза Кривий Ріг. Німецький комунікат каже, що на цьому секторі росіяни вживали для заслонення своїх артилерійних операції штучної мраки; мовляв, це дало їм одначе можність закрити операції тільки в одному пункті. Червона армія заняла міста Інгулець та Широке.

НІМЕЦЬКИЙ БРАНЕЦЬ ПРО КОРСУНСЬКУ АРМІЮ

Ралф Паркер, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", говорив під Корсунем з одним німецьким бранцем, що був у цивільному життю психіятром (лікарем умових недуг). Він казав, що німецькі вояки під Корсунем уже давно знали, що їх піймали в пастку, але вони билися тижнями далі, гейби вони вірили в можливість вирватися з пастки, хоча вони знали, що це неможливо. На запит кореспондента, чому вони це робили, бранець відповів, що тільки тому, бо такий був приказ „фірера".

На запит кореспондента, чому німці поповняли жорстокости проти російського населення (в тому місці очевидно українців), бранець відповів, що це є частина Гітлерового наміру знищити російський народ і знищети його села. Німецькі вояки виправдували свої жорстокости тим, що мовляв до того їх застляли росіяни своїм опором. Німці поповняли жорстокости на приказ Гітлера, котрий любить мріяти про себе як про другого Джінґісхана.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Хочуть відповіді, дістануть

В „американській Польонії" велика метушня. Організації скликають збори й на них сваряться за політичні орієнтації. Складаються нові союзи організацій, висилають телеграми до Вашингтону й поза границі. Шлеться делеґації до конґресменів, департаменту стейту, секретаря стейту й самого президента.

Всю цю метушню почав своєю останньою промовою в британськім парляменті премієр Чорчил, в котрій він заявив в імени британського уряду симпатії для російського бажання забезпечити собі західну границю та між стрічками порадив польському урядови на вигнанню взяти лінію Курзона за основу переговорів зо совєтським урядом. Назагал „американська Польонія" відкликнулася на цю промову одним криком протесту. Звичайно без обиняків нападається на британський уряд за поломання виразних обіцянок щодо східної границі Польщі, нібито загарантованої виразними заявами. У газетах пишеться, гейби британський уряд був ворогом не тільки польського уряду на вигнанню, але й цілого польського народу.

Рівночасно між стрічками протестів пишеться, що в цій справі певно інакше наставлення займає американський уряд. Виходило би, що й поляки, коли їм цього треба, стали розраховувати на те, що Обєднані Держави не мають спільної думки в різних політичних справах, які їм прийдеться вирішати, що тут є принаймні два погляди та що кожний просто інтересований у таких вирішеннях може розраховувати на поміч не одної, то може другої потуги. Коли на таку можливість розраховують німці, то цьому не можна дивуватися. Коли таке наставлення займають поляки, це справді гідне подиву, бож чейже поляки знають, що ворог, котрий переміг Польщу за[illegible] її окупував, може бути переможений тільки обєднаними силами Обєднаних Держав.

Ще більше можна подивуватися, коли поляки рахують, що в обороні імперіялістичних інтересів Польщі виступить проти Британії Америка. Аби пізнати погляди такої орієнтації, вистарчить прочитати якунебудь історію відносин Америки до Росії, хочби нову книжку Фостера Рі Дулеса під наголовком „Дорога до Теґерану", котрої огляд у „Ню Йорк Таймсі" починав оноді відомий Джан Чемберлин словами: „від 1781. року по 1944. росіяни просто ніколи не мали уряду, який одобрювала би більшість американських громадян, а проте через півтора століття американці й росіяни не мали ніколи ні одної серіозної сварки, не вели ніколи проти себе війни, і звичайно займали в заграничних справах те саме становище". Тому можна би сказати, що як де могли поляки найти піддержку для своєї протиросійської політики, то хіба в Англії. Та чи так воно є, можемо скоро дістати авторитетне пояснення, бо своїми крикливими протестами поляки готові справді поставити питання рубом перед американським урядом. Зрештою, як на ці крикливі домагання помочі Америка буде мовчати, то й це для розумних буде більше вимовне, ніж пословичні два слова.

Святкують пятьдесятьліття!

Як знаємо, 22. лютого минуло 50 років від заснування Українського Народного Союзу. Кожному знає цікаво знати, як властиво ставиться наш загал до цеї, в нашому народньому життю, небувалої досі події.

Наразі не можна дати на це повної відповіди. Але можна вже відповісти таким способом, що його вважаємо найважнішим. Отже скажемо, що згідно з одержаними з головної канцелярії У. Н. Союзу відомостями, ювилейний місяць, себто лютий, приніс — повно нових аплікацій. Очевидно, що „повно" означає поважну скількість. А це знов скріпляє віру, що цей Ювилейний Рік буде дійсно „золотим" щодо зросту членства в У. Н. Союзі, себто таким добрим, якого досі не було в ніякому іншому році впродовж цілого істнування Союзу. Бо тільки як так станеться, будемо могти сказати з спокоєм і вдоволенням, що громадянство відсвяткувало Золотий Ювилей своєї найстаршої народньої установи — гідно й достойно.

Ми ще раз зазначуємо, що У. Н. Союз — є нашою спільною власністю. Усіх нас! Не якоїсь групки, а всього громадянства. Очевидно ось того свідомого, що дбає про те, щоб не загинуло на американському ґрунті українське імя. Ось того, що дбає, щоб ми створили велику зорганізовану силу, щоб ми вибивались культурно й економічно, бо саме того роду організація як У. Н. Союз таким цілям пособляє.

І ще раз стверджуємо, що У. Н. Союз, святкуючи 50 років народньої праці, не відбирає нікому другому і ніякій другій організації добрих діл і заслуг. Як найстарша народня інституція він поширює свої ряди в тій вірі, що чим сильнішим він стає, тим сильнішим стає ціле наше життя, тим більше відпорним стає воно на все те, що загрожує доброму українському імени, тим більшу має він спромогу допомогти поширенню на американській землі української культури і правди про ідеали українського народу в Европі, змагаючого до визволення і самостійно-державного життя.

І виходить, що український загал в Америці таки добре розуміє ось ті благородні цілі У. Н. Союзу, коли так гарно відізвався в місяці лютім на його Золотий Ювилей. Та дальші ювилейні місяці дають нам усім добру нагоду подбати ще про ту велику частину громадянства, що не є в Союзі, а ради свого власного добра і добра нащадків, повинна бути в зорганізованих рядах цеї організації, яку побудували найкращі наші сили для нас і грядучих поколінь.

Вступаючи в часі Золотого Ювилею до У. Н. Союзу висказуємо радість, що нарід наш навіть в найтяжчих обставинах, але на волі, спосібний сам собою правити, спосібний добре господарити і поступати вперед під кожним оглядом. А коли ми створили ось таку поважну силу, то чом би її тепер ще вище не піднести вгору?

До цього є саме тепер найкраща нагода.

А чому перше того не бачив?

Джан Л. Луїс, президент майнерської юнії „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка", виступив з новою „сенсацією". Заявив публично, що основана ним організація „Конґрес Промислових Організацій" (Сі Ай О), є „опанована комуністами", а чолові провідники цеї організації, Филип Морей та Сидней Гилмен, є „невільниками" в руках комуністів.

Луїс ще заявив, що якщоб він не був зрезиґнував з проводу в цій організації, то він був би її вже давно вичистив з комуністів. Ще далі казав він, що комуністи, що запанували в згаданій юнії, використовують героїчну боротьбу народів у Совєтах з Гітлером для своїх комуністичних цілей серед американського робітництва, чим шкодять не тільки Америці, але й Совєтам, бо американське громадянство добачує в їхній акції поширення комунізму і льояльність зглядом Росії, а не Злучених Держав. Ось таким поступованням, каже Луїс, комуністи в Америці помагають тільки самим собі, а не Америці й Совєтам, коли іде про воєнну вигру.

Ще далі каже Луїс, що історія повчає, що комунізм може животіти тільки в примітивних життєвих умовинах, що комунізм не розрізняє між злом і добром, між справедливим і несправедливим. Комунізм, каже він, не дбає про людський досвід, ні про людську свободу чи людську гідність. А вже найменше дбають комуністи про американський спосіб життя.

Ось такого наговорив Джан Луїс. Ще й додав, що тих „паразитів", себто комуністів, нема в майнерській юнії, а якби були, то скоро їх позбувся.

Щож на те сказати? В першу чергу можемо тільки ствердити, що Луїс не сказав нам нічого нового. Все те всі ми давно знали і перед тим усім остерігали. Тому можна висказати тільки здивовання, що аж так довго треба було ждати, щоб ось така велика голова як Луїс все те пізнала і про це так отверто заговорила. Та з другого боку годі припустити, щоб Луїс міг того всього давно не бачити. Що більше, він повинен був те все бачити і знати навіть тоді, коли сам опирався на комуністах і при їхній допомозі вносив у робітничі ряди хаос і братовбивчу боротьбу, коли закладав Конґрес Промислових Організацій. Та видно, що тоді йому були комуністи потрібні, а тепер ні. Тепер він розійшовся з ними і є з ними в боротьбі. Ось і з того боку заява Луїса, хоч правдива в суті, не дає Луїсови „кредиту". Просто тому, що вона є „політишенським" кроком з його боку. Американському народови, що має отверті очі, він не сказав нічого нового. Хто слідкує за роботою комуністів, той добре знає, про що й про кого вони дбають і кому вірно служать. І те все мусів знати теж і Луїс, коли послугувався свого часу комуністами для своїх цілей. Тоді йому звертали увагу, в який він опинився компанії, та Луїс був глухий і сліпий. Та тепер, як бачимо, став видючий і заявляє таке, що давно відоме.

Думаємо, що згодом прийде ще не одно справжнє отверезіння з комуністичної дурійки, з якої ще многі й досі не годні вийти, не вміючи відділити геройської боротьби проти Гітлера на совєтських землях від — комунізму. Очевидно, що маємо тут на думці людей доброї віри, що мають на оці добро Америки.

Спосіб і засіб порозуміння між громадянством

Згадуючи про початки організації українських іміґрантів у Злучених Державах, кожен піонір й пізніший народній робітник згадує як найважніший чинник у такій роботі — українську газету. Тому не диво, чому з таким запалом почали первісні американські українці поширяти „Свободу", як носилися з нею по зібраннях, по приватних домах, як гордилися нею перед своїми приятелями, як кожен встромив у кишеню „Свободу" скоро вона прийшла з почти, як показував кожному стрічному, що там написано, або що він там вичитав.

Не диво теж, що як появилася думка про зорганізування Українського Народного Союзу, то її можна було перевести в життя щойно тоді, як уже виходила „Свобода". Бож треба було думку поширити, за неї поагітувати, з людьми порозумітися і їх на зібрання закликати. А як уже Союз був заложений, треба було його закріпити, збільшити і надати йому постійний напрямок діяльности. Ми читали в Пропамятній Книзі, яких то способів уживали перші урядники У. Н. Союзу, щоб приєднувати нових членів. Як ішла агітація з проповідальниці, як випитувалися священики при передшлюбних протоколах, чи молодята є вже членами Союзу, як заохочували при хрестинах батьків вписувати новонароджених дітей до молодечого відділу, або як при нагоді похоронів виступало з парадою братство, щоб такою парадою заохотити живучих вступати в члени.

Одначе Союз самий собою був і є ще далі свого роду школою, яка постійно нагадує нашому громадянству потребу створення зорганізованого народнього життя на всіх ділянках. Ось ту функцію виконує він через свій пресовий орган. Бож хтось мусить в громадянстві думки видвигати, їх поширяти і спопуляризувати, і тим способом старатись переводити їх в життя. І хоч тепер ми вже поступили, хоч є вже наші радіо-програми, що допомагають ось таким справам, то проте без газети таки не можна обійтися. Це ствердили перед роком ньюйорські газети, коли вибух страйк друкарняних робітників і газети перестали на кілька днів виходити. Показалося, як без газети ніяк обійтися не можна. Газета в новітнім життю це постійна духова пожива. Вона інформує, висловлює погляди, надає напрямок суспільного життя.

Це треба мати на увазі всім свідомим громадянам. Коли ми бачимо, як чужі наємці, що звичайно представляють силу ворога, намагаються вдряти в українську газету, в її редакторів, у свідомий персонал організації, то це знак, що такий предмет як газета, є цінним оборонним засобом народних ідеалів перед наступом ворога. Наглядніше недостачу рідного органу могли громадяни завважати щойно тоді, як би його не стало.

Але чому то аж про таку можливість думати? Це вже булаб загибіль українського організованого життя, це був би початок кінця. Отже ліпше не допускати такої думки, а використати її на посилення зусиль для розвитку української газети. Як довго існує газета, можна при її помочі поширити ідею, розбудувати товариства, установи, побільшити організацію, зібрати фонди на допомогу нашим братам, підтримати зусилля Америки в теперішній війні і т. п. Від цього один лише крок до висновку: Коли газета є таким важним чинником в народнім життю, чому ж то нарід не подбає про її належне вивінування в тих тяжких часах, як тепер? Чому то вважати газету за власність якоїсь групи, організації, чи гуртка, а не як осяг цілої нашої громади в Америці?

Вийшовши з такою точки, треба поагітувати за вивінування газети між усіми свідомими одиницями, а несвідомих освідомити. Бо як загалом хтось може тепер назвати себе громадянином, як він не слідить за тими великими перемінами, що довершуються у воєнних часах, як не приготовляє себе, свою рідню, свою громаду до іншої будучности?

Отже треба ясно кожному знати і сказати: Якщо хтось почуває себе за громадянина, то не може тепер існувати без газети, ані не може відкидати її, не перечитавши. Впарі з тим треба теж і сказати: Як газета так потрібна, то треба за неї заплатити повну вартість і дати спромогу втримати цей єдиний народній український щоденник. Для такої цілі не можна бути скупим у грошах тимбільше, коли за гріш не так важко. Треба лише памятати, що гроші на пресовий фонд висилається тепер з нагоди кампанії на „Ювилейний Дар „Свободі".

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

33)

Пожежу в замку вгасили якраз на час. Закурився вже був дах порохового складу. Колиб хоч кілька іскор попало в середину, то козацтву не потрібно булоб замок штурмувати. Від замку й залоги зісталисяб купи румовищ та роздавленого, обгорілого людського мясива...

В напруженні й непевности проминали години. В замковім костелі плебани відправляли Богослужбу у подяку Пречистій Діві Марії за врятування замку від зриву. Знайшлися вже й такі побожні, що своїми очима бачили, як Пречиста, мовляв, ходила по замкових стінах і відвертала головні на ліси й поля, на голови міщан-схизматиків. Так створилося чудо. Побожні католики ставали на коліна, зводили руки до неба, на всі лади підтягаючи за плебанами „Аве Марія" по свойому, бо латини не розуміли... „Здровась Марія" розносилося у повітрі, плилво над замком й здале в розпачливих і покалічених також християн-міщан, до уцілівших з них, що здаля в розпучі приглядалися, як догоряли їх батьківські хати, їх дорібок, і викликали ненависть і проклони. І в душах молились міщани тійже Діві Марії зіслати на нелюдів грізного Божого местника, щоб він каменя на камені не зіставив у цьому нечестивому замкови, символові поневолення й наруг, руїни і вбивства...

І ті жалі, здавалося, були небом почуті. Вже догорало передмістя, а на Лоївському шляху показалися гальопуючі їздці, багато їх... Летіли що духу сотня за сотнею — одна, друга, третя, десята і більше. Оклики радощів залунали в міщанських юрбах

— Козаки! Козаки! — залунало за замком, перекотилося через замкові стіни, понеслося по замкових закутинах, долетіло до вух команданта. Майор Шварцгоф вискочив на вежу. Там гармаші спрямовували на шлях гармату, — готові залізними гостинцями привитати тих, що летіли на Річицю, — як вони підженуть лише на ближчу відстань.

Радість міщан була передчасна. Гострий зір Шварцгофа доглянув литовські барви на прапорах сотень. Неймучи сам собі віри, довго приглядався, поки здалеку не пізнав команданта. Тоді звелів спустити міст, відкрити брами. І якраз в час, бо гармаш запалював вже насірчений шнур у наведеній на їздців гарматі...

Гнав це кінний корпус ротмістра Павловського, висланий князем на допомогу Річиці, як лиш там від втікачів з Бабичів козацької переправи довідались про рух наказного козацького гетьмана. Корпус пролетів через догоряюче передмістя і спинився перед брамою.

У замку прибули сотні пересідлали лише змучених коней. Більших частин кінноти Шварцгоф не мав, тож підсиливши прибувший корпус замковою збираниною вислав сильні розїзди на висвітлення околиць. Розїзди по 10—15 коней заняли всі шляхи, всі стежки у доокола лиці ліса. І хоч далеко вони не заганялися, однак вернули не всі. Ніхто не міг сказати, що сталося з неповернувшими: могли вони заїхати десь далеко і ще вернуться, могли попасти у пастку підготовану схизматиками-міщанами. Але могли попасти і в козацький полон, хоч козаків не бачив, ні не міг сказати чи взагалі вони є в околиці ні один розїзд.

Поволі зближувався вечір. Випробоване в боях вояцтво боялося надходячої ночі. Поповзли здогади, що кілька розїздів таки попало в полон, що табор козацької армії десь зовсім близько. Тільки де, в якому саме місці? Напруження і неспокій збільшувались. Сторожа уважно зоряла за околицями, так уважно, що напруженим очам здавалися козаками пні дерев на недалекому вирубі, здавалося, що вони рухаються, збільшуються чисельно.

А козацтво не показувалося. Скрізь, як оком доглянути, панувала тишина і спокій. Притихло гайвороння, що цілий день зносилося над передмістям, зникло десь і міщанство, десь у полі гуртувалось певно на нічний відпочинок. І всеж вояцтво непокоїлося. Їх свідомість шептала їм, що вороги причаїлися десь тут близько, що небезпека з кожною хвилею зближується, що цей дооколичний спокій зрадливий, тишина перед великою бурею...

І те передчуття річицької залоги її не обмануло. У проміннях західного липневого сонця з недалеких перелісків за полями замаячіли піші постаті. Постояли, порадились видно, і зникли. Ім на зміну виткнулись такіж постаті у кількох місцях, від Дніпра, на Лоївському шляху, на шляху з Юревич... Виткнулись — і також скоро зникли. Але за ними слідом почали виїздити кінні чати. Виїздили широким фронтом від Дніпра на південному сході замку, до шляху на Мозир — майже на заході, заняли увесь південний обрій густо вставленими чатами на віддалі не більше пять-шість сот сяжнів від замку. Чисельність чат заставляла міркувати, що за ними відпочиває, а може й готується до атаки й не мала сила.

— Козаки! Козаки! — втретє вже за день, втілено тривогою покотилося по замку. Втретє майору Шварцгофу довелося пятися на вежу...

А через кілька хвилин заревло дванадцять замкових гармат. У бік козацьких чат зафурчало залізо і каміняки. Стріляли для підбадьорення себе і на страх козацтву, бо чати трималися поза досягом гарматного обстрілу.

Ніч Річицька залога провела на вежах, по бойницях стін, готова кожної хвилі до відбиття штурму. Кожний підозрілий гамір вважали за козацький наступ, гнали на свої місця. Вивлювалась причина гамору і всім відлягало від серця. Команданти сподівалися козацької атаки над ранком, коли залога охляне перебувши ніч у напруженні

(Дальше буде).

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ПАМЯТАЙТЕ ЗА НЕДІЛЮ, 5. БЕРЕЗНЯ, В КАРНЕҐІ ГОЛ В НЮ ЙОРКУ

В ТОМУ ДНІ ВІДБУДЕТЬСЯ ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО-КОНЦЕРТ В ПАМЯТЬ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ, НА ЯКОМУ БУДЕ ТЕЖ ГОВОРИТИ **АНТІН ГЛИНКА**, ПОСОЛ КАНАДІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ, ВІДОМИЙ З СВОЄЇ МУЖНЬОЇ ОБОРОНИ ПРАВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ВІЛЬНЕ Й САМОСТІЙНЕ ЖИТТЯ.

З КАМПАНІЇ ЗА ЧЕТВЕРТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ

В попередних звітах централі Кампанії Продажу Военних Бондів були подані листи від нашого уряду та чужих організацій, щоби дати нашому загалови образ, як вони помагають нашим зусиллям. В останньому тижні Централя одержала багато листів від наших активних робітників, котрі з повною посвятою, кожного дня, продовжують продажу военних бондів. Радісне явище те, що між цими робітниками, котрі хочуть видвигнути українське імя на перше місце, половина припадає на старших громадян, а друга частина на тут роджену молодь.

Як вѐдуть працю продажу Бондів?

З Елмайра, Н. Й. пише п. Левуш, що „одна збиточниця, котра є членом У. Н. Союзу від дитинства, забігла в мою територію між Союзові члени і там зробила бизнес, а нам двом осталася перебірка".

З Бетлегем, Па. п. А. Данилюк засилає чек на закупно бондів та каже: "I really wish to see this Ukrainian American War Bond Drive a success if anybody does because I am the real Ukrainian American."

З Ню Гейвен, Кон. одержали ми такого листа: "Enclosed you will find record receipts totaling $6,100.00 for the sale of War Bonds. Every one I have approched here in New Haven has been more than willing to have his sold under the auspices of Ukrainian American War Bond Drive, as we Ukrainians are happy that our efforts will be recognized. I hope to forward to you many more receipts before this drive is over." O. Breziki.

З Вгіпані, Н. Дж. п. Василь Гвоздь, секр. 43 Відділу Провидіння засилаючи посвідки на $3,400.00 каже: У нас мала громада, не буде більше як 30 до 35 фамілій, і нема між нами таких провідних людей. Тому я сам пішов від хати до хати і розпродав ці бонди. Заявляю теж, що буду дальше ходити та продавати воєнні бонди, щоби помогти нашій любій державі і нашим воякам, а притім помочи якнайбільше нашій українській справі.

Парох маленької церкви св. Михаїла в Росфорд, О. прислав взірцево виповнені посвідки на три тисячі долярів п. П. і Розалія Заплітні з Ковтвіл, Па. прислали посвідку на закуплений бонд на $1,000 та взивають наш загал до закупна бондів, бо „свобідна Америка стоїть за свободу для всіх поневолених народів, а в тім числі і нашого. Дай Боже, щоб і наш український нарід діждався своєї вільности та самостійности".

П-на М. Сталена з Ню Йорку прислала взірцево упорядковані ресіти з бондів проданих на вічу, в парохії св. Володимира, в базарі Сурма та другі, а радіова стація п. Задорецького продала вже бондів на 55,000 дол. П. Задорецький обіцяє, що дійде до 75,000 долярів.

Котра громада на першому місці?

Зо звітів з місць виходить, що вже начался жвава конкуренція поодиноких громад та організацій і годі ще проголосити загальний вислід. Тому прохаємо усі наші громади якнайскорше висилати звіти закуплених бондів, щоби їх зарахувати до наступного виказу.

Як довго буде продовжуватись Кампанія?

Українсько Американська Кампанія продажу военних бондів буде продовжуватись до дня 15. квітня ц. р. і всі місцеві звіти треба негайно висилати на адресу:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. FRANKLIN STREET,
PHILADELPHIA 23, PA.

Бондові Комітети.

Пригадуємо всім організаціям, що їх управа є рівночасно бондовим комітетом організації. Імена бондових Комітетів та усіх робітників в бондовій Кампанії будуть проголошені окремо. Тому вже тепер прохаємо надсилати всі потрібні інформації, щоби дати кредит за працю тим, які на це заслужили.

Де можна купувати бонди?

Бонди можна купувати в кожній державній аґенції, продажу воєнних бондів, тільки треба все вживати до купна наших аплікацій, з написом:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
under the auspices of the Ukrainian Congress Committee

Колиж хто хоче мати бонд з **українською** печаткою, то такі бонди можна одержати в таких **наших** державних аґенціях:

а) **UKRAINIAN BUILDING & LOAN ASS'N**
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

Офіс отворений в місяці березні кожного вечора від год. 7—9 (крім неділі). Хтож висилає замовлення почтою, то мусить виготовити аплікацію та заслати чек або Моні Ордер на імя:

UKRAINIAN BUILDING & LOAN ASS'N.

б) **UKRAINIAN SAVINGS COMPANY**
2190 W. TENTH STREET
CLEVELAND, O.

Офіс отворений кожного дня від год. 9 рано до 3 п. п.

в) **AMERICAN UKRAINIAN BUILDING & LOAN ASS'N.**
31 MORTON St., Rear
NEWARK, N. J.

Офіс отворений в пятницю від год. 7—9 ввечір та в неділю зараз по Богослуженню від год. 12—1.

ЧОМУ ТРЕБА ВИСЛАТИ РЕКОРД РЕСІТ?

Посвідку з закупленого бонду треба вислати до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

бо тільки такі бонди будуть зараховані на наш кредит.

Прохаємо зокрема секретарів місцевих орґанізацій, щоби вони пригадували цю справу кожному членови.

Час короткий. Доложім усіх зусиль, щоб осягнути нашу ціль!

Д-р Володимир Ґалан,
голова Комісії Продажу Воєнних Бондів при Українськім Конґресовім Комітеті.

З Офісу Воєнних Інформацій у Вашиґтоні

Партизанський лідер з золотою головою

ВАШИНГТОН. — Депеша з Москви подає, що на Україні оперує старий партизанський лідер Сидор Ковпак. Йому вже минає 63 роки життя, але так знаменито бє німців, що вони до недавна оферували за нього 500,000 німецьких марок. Тепер оферту збільшили. Націсти розліпили по селах оповістки, в яких говориться, що „як хто потрапить командира партизанських загонів Ковпака зловити і привести в каннцелярію головної німецької команди, то одержить стільки золота, скільки важитиме його голова".

Сидор Ковпак брав активну участь у горожанській війні 1917 року. Він вже тоді був лідером партизансських загонів й одержав від советського уряду воєнний медаль заслуги. Коли німці напали на Советський Союз, то Ковпак знов зорґанізував ґрупу партизан і бив німців в запіллі. В останніх двох роках Ковпак потрапив зорґанізувати правдиву партизанську армію, з відділом кавалерії, танками, артилеріею і кулеметами. Офіс Воєнних Інформацій одержав вістку, що в 1942 році командир партизанських загонів на Україні, Ковпак, був проголошений героем Советського Союзу, а рік пізніше, був іменований ґенерал-майором Советської Армії.

Приготовіть форму доходового податку зараз

ВАШИНГТОН. — Податковий уряд звертається з просьбою до всіх, хто працює на життя, щоби вони виповняли і звертали форму доходового податку і „вікторі текс" зараз, як тільки одержать від своїх працедавців розписку про суму заробітку і стягненого податку.

На розписці, яку працедавець обовязаний дати перед днем 31. січня, є зазначена сума заробітку і сума стягнена працедавцем доходового податку і податку перемоги за 1943 рік. Маючи в руках цей документ, зарібник має все, чопо потрібно до виповнення і звернення податкової форми.

„Як тільки одержите розписку", говорить податковий уряд, „ви повинні негайно виповнити податкову форму і чимскорше її звернути. Зробивши так, ви побачите, що це вам вийде на добре.

„Одною з причин, чому саме треба негайно виповнити і звернути податкову форму, є та, щоби взнати, скільки вам припадає платити доходового податку, який мусить бути заплачений перед днем 15. березня. Може бути й так, що вам взагалі не припаде нічого платити. Декому прийде платити поважну суму, іншому меньше, а декому ще й звертатимуть. Тому саме треба впоратись з формою доходового податку якнайскорше.

„Щоби знати, як саме стоїть справа з вашим доходовим податком, то ви обовязані негайно виповнити і звернути податкову форму. Як виповните її, то зверніть цю форму колекторови податків в свойому дистрикті, але зробіть це кілька тижнів перед днем 15. березня".

Націсти відчувають втрату України

ВАШИНГТОН. — Офіс Воєнних Інформацій має вістку, що німецькі урядовці серіозно застановляються над тим, що буде, як червона армія забере від німців східні землі. В Німеччині вже бракує бараболь, а як Совєти відберуть цю територію, то харчева справа в Німеччині погіршиться.

Націстська гієрархія недавно призналася, що в Німеччині забракло бараболь, без яких німці жити не можуть. Депутат Райху Гехт, який контролює запас і пайкування бараболь, недавно заявив, що він думав видавати по три з половиною кільограма бараболь на особу тижнево, але тому, що в 1943 році була „надзвичайна посуха" і бараболі не зародили, то поодинокі люди діставатимуть тільки по два і половину кільоґрама на тиждень.

Втрата советських земель на сході діткнула німців до живого, але націстська пропаґанда старається переконати зажурену німецьку публику, що втрата України не спричинить в Німеччині недостачу харчів, бо, кажуть націсти, німці багато поживи з України не діставали. „Харчева ситуація", кажуть вони, „залежить від німецької землі".

Давніше націсти інакшої співали. Наприклад, голова мілітарної адміністрації, д-р Дж Шток, писав свого часу у „Фелькішер Беобахтер", що німці діставали з окупованих советських земель багато поживи. В 1942 році, писав вище згаданий достойник, німці вивезли з окупованих советських земель стільки зерна, що могли ним прогодувати армію цивільне населення цілих два місяці. Мяса вивезли тільки, що годувалися ним більше, як місяць, а товщу забрали тільки, що також вистачило їм майже на місяць.

Тепер все те пропало. Харчева ситуація гіршає з кожним днем, і націстські пропаґандисти приневолені заперечувати свої попередні заяви. Перше казали, що багата Україна їх годувала, а тепер стараються переконувати публику, що харчева справа залежить від німецької землі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРИВІТ ВІД МОЛОДОГО МОРЯКА, ЧЛЕНА У. Н. СОЮЗУ.

Редакія одержала листа, писаного українською мовою, від тут родженого Михайла Припхана мол., що служить в американській фльоті, ось такого змісту:

„Я, Михайло Припхан, моряк Злучених Держав Америки при морській фльоті, і член молодий Українського Народного Союзу, відділ сорок другий імени Тараса Шевченка в Пасейк, Ню Джерзі, засилаю щирий привіт Українському Союзови-Батькови і членам побажання кріпкого здорвля".

НІ ВАҐНЕР, НІ СМИТ НЕ ХОЧУТЬ БУТИ СЕНАТОРАМИ.

НЮ ЙОРК. — З достовірних джерел подають, що сенатор Роберт Ваґнер, який вславився робітничим федеральним законом під своїм іменем, не хоче більше кандидувати на це становище. Бувший нюйорський ґубернатор і кандидат на президента проти Гувера відмовився приняти кандидатуру на місце Ваґнера.

Старанням Відділів У. Н. Союзу

з метрополітальної округи міста Ню Йорку

— відбудеться —

СВЯТО-КОНЦЕРТ

з нагоди 50-ліття У. Н. Союзу

в неділю, 5. березня 1944 року

(SUNDAY, MARCH 5, 1944)

CARNEGIE HALL

57TH STREET & 7TH AVENUE NEW YORK, N. Y.

Початок концерту в годині 7:30 ввечір.

У ПРОГРАМІ ВОЗЬМУТЬ УЧАСТЬ: **ЛЮБКА КОЛЕССА**, світової слави піяністка; **МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ**, славний оперовий співак (акомпанює панна **ОЛЯ ДМИТРІВ**); мішаний хор під управою проф. **ЮРІЯ КИРИЧЕНКА**. БЕСІДНИКИ: **WILLIAM HENRY CHAMBERLIN**, визначний американський письменник і журналіст та один з найкращих знавців східно-европейського питання; **АНТІН ГЛИНКА**, посол Канадійського Парляменту; **CLARENCE A. MANNING**, професор Колюмбійського Університету; **ДМИТРО ГАЛИЧИН**, секретар У. Н. Союзу; **СТЕПАН ШУМЕЙКО**, редактор „Юкрейнієн Віклі".

Цеї самої неділі перед полуднем будуть відправлені в Ню Йорку Благодарственні Великі Служби Божі, а по Службі Божій панахиди за всіх померших членів У. Н. Союзу в укр. кат. церкві св. Юра та в укр. прав. церкві. св. Володимира. Пороблено старання, щоби були відправлені панахиди теж і по всіх українських церквах Нюйорської Метрополітальної округи.

Шановні Члени й Члениці У. Н. Союзу, Шановні Громадяни Ню Йорку й околиць!

Дня 5. березня обходитимемо 50-ліття У. Н. Союзу, отже цеї громадської установи, що дала почин нашому зорганізованому народному життю на американській землі. Тому пошануймо цю установу нашою численною участю в концерті. Хай цей день, 5. березня, буде для нас усіх справжнім, великим святом, таким великим, як великою була 50-літня праця У. Н. Союзу для нашого добра. А звеличаємо цю працю Союзу гідно й достойно тим, що прибудемо громадно на це ювилейне Союзове свято.

Тикети можна дістати в секретарів поодиноких Союзових відділів, або в головній канцелярії У. Н. Союзу. Тикети є в ціні: 83 центи, $1.10, $1.65 і $2.20.

ЮВИЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ 50-ЛІТТЯ У. Н. СОЮЗУ.

БЕСІДНИКИ, ЩО ПРОМОВЛЯТИМУТЬ НА СВЯТІ ЗОЛОТОГО ЮВИЛЕЮ У. Н. СОЮЗУ, ЯКЕ ВІДБУДЕТЬСЯ 5. БЕРЕЗНЯ В КАРНЕҐІ ГОЛ, У НЮ ЙОРКУ

CLARENCE A. MANNING
Професор Колюмбійського Університету

WILLIAM HENRY CHAMBERLIN
визначний американський письменник і журналіст та один з найкращих знавців східно-европейського питання

АНТІН ГЛИНКА
Посол Канадійського Парляменту

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На Конґресовий Комітет.

На вечерку 26 Відділу Союзу Українок Америки, влаштованім в память мучениці Ольги Басарабової, зібрано $18, які пересилаємо до Українського Конґресового Комітету на покриття видатків, звязаних з Кампанією за Четвертою Воєнною Позичкою. Жертвували більшими же датками: Ю. Кульчицька $5, Н. Кардаш $2, а по $1: М. Прокопович, К. Хомяк, М. Ткачук, К. Бук, А. Стецько, О. Бабій, Р. Кропільницька, а решта дрібними.

Катерина Хомяк, секр.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

На працю У. К. Комітету.

Товариство Запорозька Січ, від. 347 У. Н. Союзу, рішила на своїх зборах виасиґнувати з каси $20 і вислати до Українського Конґресового Комітету, що так чесно боронить українське імя в Америці. Віримо, що всі наші парохії й громади та товариства щиро попруть У. К. Комітет, що розпочав уже дуже добру роботу, з якої всі ми вдоволені. А так, як вороги старались на всі засоби розбити Другий Конґрес, так ми тепер повинні всі як один його з усеї сили підперти, памятаючи, що він стоїть на наших жертвах.

Григорій Тимчій, секр.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Що писала "Свобода" тому 30 років?

26. лютого, 1914.

АМЕРИКА СЕРЕД СНІГІВ

Звичайно в теперішний час сміється у нас, в Америці, сонце, а цього року мороз тримає цілко великі снігові маси, які засипали нашу країну перед тижнем. Коли мороз трохи попустить і починає таяти, то трусить новим снігом. Населення Америки вже другий тиждень живе серед небувалих тут снігів.

ДИНАМІТОВИЙ ЗАМАХ НА ЕПИСКОПА

В понеділок 23. лютого 1914. сталася страшна подія в домі грецько-католицького мадярського епископа в Дебречині, на Угорщині, Микльошія. Почтою з Чернівців, на Буковині, прийшла до його дому пачка, а коли її вітворено, вибух динаміт і убив 6 осіб. Між небіжчиками є 2 священики: секретар епископа о. д-р Шленковський і о. Яцкович. Крім них згинув на місци адвокат Ошат, двох служачих і кухарка. Епископ спасся від смерти правдивим чудом, бо якраз перед нещастям нагло захорів і його відвезено до шпиталю. Крім убитих є ще 8 важко ранених, а це 1 священик, два лікарі, жінка директора театру й слуга. Здогадуються, що пекольну машину прислали буковинські румуни, щоб відплатити епископови за мадяризацію угорських румунів.

НОВИЙ СПІВРЕДАКТОР „СВОБОДИ"

Цього місяця прибув до нашого часопису новий співредактор зі Львова, п. Володимир Богдан Лотоцький. Він покінчив студії фільософії у львівськім університеті, був довгий час співробітником львівського щоденника „Діло" і редактором тижневика „Свобода" у Львові.

ПЕРЕНЕСЛИ УКРАЇНСЬКУ ДРУКАРНЮ ДО ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

О. Роман Залітач мав у Ню Бритен, Кон., свою друкарню, де друкувалися ґазети „Америка", „Душпастир" і „Зірка". Ці ґазети вважалися органом недавно зорганізованого „Провидіння", якого покровителем є еп. Сотер Ортинський, тож він відкупив ці ґазети від о. Залітача і переніс їх до Філядельфії. Редакція „Америки" повідомляє своїх читачів, що віддає їх під іншу опіку.

ПОТРІБНО ХЛОПЦІВ ДО НАУКИ ДРУКАРСТВА

Друкарня „Свободи" потребує хлопців до науки друкарства в українській мові. Кандидати повинні мати скінчених 16 літ життя і знати українську мову. Початкова платня $5.00 тижнево, а по році $9.00.

Василь Сімович.

До віршової будови наших коляд

(Докінчення)

Передусім треба згори зазначити, що наш нарід розуміє коляду як *пісню* веселу, пісню радощів, пісню, звязану нераз із виставами вертепу, „геродів" і т. д., що її неодмінною складовою частиною повинен бути навіть і танець. Тимто скочність і є прикметна для ритму деяких коляд. Зазначується вона трьома складами, які часто появляються чи в цілій коляді („Согласно співайте"), чи в поодиноких частинах її, звичайно на кінці стофи (строфова будова коляд — характеристична), чи на кінці вірша (пор. „Предвічний родився", „Возвеселімся", „Христос родився" і т. д.). Така скочність відчувається в ритмах рефренів поодиноких коляд (пор. рефрен до коляди „Небо і земля", або до коляди „Бог ся рождає"), або й у повторюванні останніх складів якогось слова („Тайна многа невидима, ма-ма-ма", в колядці „Бог натуру") або просто наслідування голосу струментів, потрібних до співу колядок (пор. ра—ра—ра, тра—тра—тра, га—га—га, і т. д., в тій самій коляді) і для — танцю! Тимто, я міркую, що в нас не в дусі розуміння коляди протягають, співаючи, коляду „Вселенная веселися", коляду, зложену восьми - складовим, козачковим, скочним ритмом! Від нашого співу цієї коляди можна набратися мелянхолійного смутку, а про ніяку веселість, до якої колядка кличе вселенну, бо „од Діви родився Бог", не може бути й мови.

*

В нас загально поширена думка, що середньоукраїнська вірша має складовий характер у будові вірша, себто, що це вірші силябічні, складені за польськими зразками. Воно правда, загалом беручи. Алеж бо й наша народня поезія теж збудована на числі складів, хоч має прикметні для неї пересічки (цензури) та постійний наголос, звязаний із пересічкою та кінцем вірша. Через те не можна цього погляду узагальнювати, не можна прикладати його до всіх вірш, і зокрема до коляд. Правда, двовіршова строфа таких коляд, як: „Новая радость", або „Бог ся раждає" (без рефрену), чи „Небо і земля" (без рефрену), виявляє виразно польський вплив — одинацятискладовий вірш із пересічкою після пятого складу, себто (5) + (6) — алеж строфи інших коляд, які принялися в народі і стали дуже популярні, виразно зраджують у будові вірша народні ритми. Зовсім не важко дослухатись колядкового ритму в цілій коляді „Возвеселімся всі купно нині", при чому останній рядок строфи доповнений трьома самостійними складами (пор. Всі утішайтесь — на землі). Цікаво, що на зразок будови колядки, де часто друга частина колядкового ритму (5+5) повторяється у першій половині наступного рядка — у цій коляді нову строфу починають останні слова попередньої строфи, пор.

Возвеселімся всі куйімо нині:
Христос родився в нищой яскині,
Послїднім віком став чоловіком.
Всі утішаймось на землі гойно.
Всі утійшайтесь на землі гойно,
Хвалу воздайте Єму пристойну.
Пожаданому, з неба даному,
Который світ весь — одкупив,
Который світ весь спасе од ада
і т. д.

Такі доповнення трьома складами (скочними!) бачимо і в інших колядах (це щось наче рефрен у колядках, пор. „Ой, дай Боже!", де відчувається колядковий ритм. Візьмім хочби дуже популярну коляду (не треба думати, що вона конче складена за польським зразком, навпаки, наголоси в польській коляді „Пулноц юж била" вказує на український вплив!, як: „Христос родився", де в другому, четвертому, шостому й останньому рядку бачимо такі доповнення колядкового ритму:

Христос родився, Бог воплотився
Во вифлеемской — яскині;
В стайні убогой, нищеті многой —
Велія радость — всім нині
— — — — — — —
Богу і Творцу своему...
— — — — — — —
— — — — — — —
І от роботи — вражія.

Правда, можнаб ці три склади, йдучи за теорією акад. С. Смаль Стоцького, взяти таки за колядковий здовжений щодо часу ритм, алеж цьому противиться пятий, сьомий і восьмий рядок, де виступають скочні трискладові ритми:

Ангели співають, честь Єму оддают
— — — — — — — —
Ликуй, чоловіче, з рождества того,
Христос бо од ада спаси душ много.

Правда, в інших колядах можна, йдучи за змістом приняти таки здовження щодо часу колядкового рядка, скороченого з пятьох на три склади (7. і 10. рядок). Возьмім, н. пр. відому теж коляду: „Нині, Адаме", що її строфа збудована комбінованим колядковим і козачковим ритмом (5. й 6. та 7. й 8. рядок):

Нині, Адаме, возвеселися,
Єво, праматн, од слез отрися,
Ото Єго, же-сте чекали,
Із тескністю ожидали —
Нині з Панни предзібранни
В Вифлеємі малом дом і
Родися, явися;
Єму цари несут дари:
Злато щиро, ливан, миро
Од восток — рекл пророк.

Та чи сяк, чи так, одне ясне — безперечний вплив колядок у будові вірша тих „небогоугодних обичних коляд", і виявляється цей вплив колядковим віршем. Комбінація з іншим народнім ритмом дуже доречі, вона цілій строфі надає мистецькости. Бувають комбінації колядкового ритму ще й із іншим народнім. Ось, н. пр., у коляді „Не плач Рахиле", де строфа складається з 12 рядків, перші чотири рядки, строфи мають колядковий вірш, пор.

Не плач, Рахиле, зря чада цілн:
Не умирают, но пребивають,
Красній сини, в новой святини,
Ко Богу Сину суть за причину

— а решта 8 рядків має відомий шестискладовий народній вірш (пор. у Шевченка — „Зацвіла в долині червона калина):

Не имій за шкоду,
Видя, яко воду,
Кров розливаєму,
Плоть убиваєму —
Тілом бо умріли,
Душами же цілн,
За живота страту
Пріяша заплату.

Ще більшої мистецькости додають усім колядам, зложеним хоч тільки колядковим віршем, хоч комбінованим — паровані рими, а то й т. зв. внутрішні рими (пор. Панни — предізбранни, родися — явися...; Рахиле — цілн. Сину — причину і т. д.), чого в народній поезії з такими ритмами не буває.

Знайомим із народніми піснями, з їх ритмами, зовсім не важко відчути народню будову строф у колядах: „Дивная новина" та „Нова радость стала". Будова ця в цілому (в поодиноких рядках, римами) відповідає відомій народній пісні:

Ой, у полі жито
Копитами збито:
В чистім полі край дороги
Козаченька вбито.

Строфа ця, як відомо, складається в першій частині з двох шестискладових віршів, римованих парованими римами, скомбінованих із коломийковим ритмом (8+6) при чому цей коломийковий вірш римується з обома першими рядками. Для порівнання подаємо перші строфи обох коляд (як вони записані в Богогласнику" з 1790 р.):

Дивная новина:
Нині Діва Сина
Породила в Вифлеємі
Марія Єдина.

Або:

Нова радость стала,
Яка не бивала:
Над вертепом звізда ясна
Світлом возсіяла.

Різні комбінації різних народніх ритмів легко схопити в коляді „Предвічний родився під літи", де в першому і другому рядку пятивіршевої строфи бачимо пересічку після третього складу, а далі йде шестискладовий н а р о д н і й ритм, у третьому й четвертому рядку чути врізаний козачковий (семискладовий) вірш, в останньому трискладове закінчення, пор.

Предвічний // родився под літи
Хотяще // землю просвітити.

Да нас од тми возведет
І ко світу приведет
Заблудших.

Те саме торкається коляди „Рци нам, о, Маріє", що поміщена у другій частині „Богогласника" з 1790 р., а що тепер уже загинула:

Рци нам, о, Маріє,
Что есть чудо сіє:
Не раждаеш отроча,
Без хотіній плотских
І, родивши, полагаеш
Єго в яслах скотских.

Перші два рядки — шестискладовий народній ритм; останні — звичайна коломийка, де в третьому рядку (як це буває в таких народніх ритмах) врізаний один склад.

Неважко відчути народні комбіновані ритми в коляді:

Дар нині преобгатий
Со небес прийде —
Яко капля каплющая
На землю спаде — — —

в коляді, яка теж до нас дійшла, і яка теж залічена до „простішим півцем служажих".

*

Із усього цього, міркуємо, виходить ясно, чому з такого великого числа коляд, яке виказують нам різні збірники побожних пісень, між ними і різдвяних, нарід перебрав саме ті, що своїм складом підходили до народнього віршового вуха. Інших пісень ми не торкаємось. Зазначимо тільки, що їх „Богогласник" має дуже багато. Алеж дуже мало з них засвоїв собі нарід, бо уклад їх був надто штучний. Ми самі є свідками того, як багато нових побожних, церковних пісень, навіть коляд, встигло вже поробитись народніми, бо укладені вони під народні ритми.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. ім. Богдана Хмельницько від Покр. Пресв. Тройці, від. 158, повідомляє, що квартальні збори відбудуться в суботу, 4. березня, в год. 8. ввечір, в Укр. Нац. Домі, 216-218 Ґренд ул. Просимо членів прийти на згадані збори, бо є важні справи до полагодження. — Ю. Павчак, гол.; М. Баглай, фін. секр.; С. Глушко, кас.; М. Кіт, рек. секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. Запорозька Січ, від. 338, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбдуться в неділю. 5. березня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 4-та і Ворд ул. Є дуже важні справи до полагодження і справа 50-літнього ювилею У. Н. Союзу. Кожний член має прийти на ці збори, інакше заплатить кару 1 дол. — І. Совінський, секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Повідомляємо членів Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, що квартальні збори відбудуться в неділю, 5. березня, в годині 3. пополудні, в сали У. Н. Дому на Компилай Гіл. Обовязком є кожного члена прийти на ці збори, бо будуть важні справи до полагодження. Памятайте браття-товариші про ювилейний дар для Батька-Союза. Хто має діти або старші хай впише їх до своєї рідної організації до У. Н. Союзу. В молодечім департаменті є тепер 5 родів-кляс і можете вибратисобі такий рік обезпечення, який для вас буде найвигіднійший. На ваше бажання секретар радо прийде до вашої хати і вам вияснить про кожний рід і привілеї, як також виповнить просьбу про приняття в члени. — За уряд: Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; Г. Шевчук, рек. секр.; П. Лапчинський, фін. секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Укр. Січ, від. 59. повідомляє всіх своїх членів і членниць, що збори відбудуться в неділю, 5. березня, в гали церковній, 34 Біч ул., точно в годині 2. пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на час, щоб перевести скоро збори. Повідомляємо членів, що будемо продавати Бонди на зборах. Обовязком є кожного члена купити додатковий бонд від Української Секції, якої головна кватира є у Філядельфії В ювилейній кампанії У. Н. Союз наложив на нас приеднати 16 нових членів. Тож стараймося, щоб не остати позаду. — За уряд: Д. Чернявський, предс.; Л. Бих, кас.; М. Галькевич, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 4. березня в годині 6. вечером, в гали під ч. 74 Герис Ев. Обовязком кожного члена є явитись на цих зборах, бо є важні справи до полагодження. — С. Бардачевський, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 29. лютого 1944 р. помер у 61. році життя

МИКОЛА КОВАЛЬ,

довголітний член Тов. Запорозька Січ, від. 388 У. Н. Союзу.

Покійний походив з села Медвежа, повіт Дрогобич, Західна Україна. Полишив у смутку жену Фесю і семеро дітей: Марія, Іван, Василь, Григорій, Анеля, Михаїл і Анна; три сини служать в американській армії.

Похорон відбувся 28. лютого з дому жалоби до української прав. церкви Пресв. Діви Марії. Поховано Його на Lawn Croft Cemetery.

В. Й. П.! І. Совінський, секр.

НОВА НІМЕЦЬКА КАМПАНІЯ ПРОТИ ТІТА.

ЛОНДОН. — Німці кинули нові посилення проти югославських партизанів маршала Тіта. Внаслідок цього в Славонії й Герцеґовині розвелися нові завзяті бої. Партизани розвинули завзяту офензиву проти націстичних комунікаційних ліній у Хорватії. В цих боях велику допомогу партизанам Тіта дають аліянтські літаки й воєнні кораблі, що атакують ворога по всему побережжю Дальматії.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 929. Дивна тактика.

„Я прикажу всім джунглям повстати проти наших ворогів", сказав таємничо Тарзан.

Потім він кивнув на свого льва й пропав у лісі.

Незадовго він стрінув одного льва і роздратував його до атаки.

Але він стояв на дорозі нападаючого льва зовсім спокійно.